

**Uṭup uteek wi Pawulu apiitun
banfiyaarun
banfētun du utaak wi
Korint**

Uṭup ujuni

Korint dawo ulon ɥi nbeeka ɳandēmnuɳ ɳi utaak wi Akayi unwoon nɳa ɥi utaak wi Gret. Baɳaan batum bambiin afēt ɥi ubeeka mētɳ babi wo baɳaan banwoon baanfiyaar Naɳibaɳi abot awo bado iko iwuɳaan. Pawulu ado uɳubal na kli paaj pa pɳooran pntuk pi banfiyaarun. Wi Pawulu apiitun kakaarta ki, awo du Aɳiya du ubeeka wi Efet. Baɳaan balon biki pntuk pi banfiyaarun du Korint bapiitulun kahepara uko ulon wi baɳalun pme. Ji ikaarta bti yi Pawulu, ado alon kē apiit akuɳ aɳooɳ kakaarta du biki apiitun ka. Kē ɳaan i Pawulu ayilun katimul kawo Toten. Toten awo ɳaan anfiyaarun Kritt u kē baɳaan baɳē wo baamme'a bnuura. Pawulu ado kakaarta ki apiitun ki ifah itēb. ɳi kateek ɳaan aji win kē banfiyaarun baɳup Pawulu iko itum inɳepun ɥi pntuk pi banfiyaarun mētɳ. Kē Pawulu aɳē win iko iwajanɳ inkaan udooni : Baɳaan baantiinkar ɥi pntuk pi banfiyaarun. Alon aya apiinɳ na ahar aɳin. Banfiyaarun baji baɳooɳ batētɳ baka banfiyaarun du uruha wi banwoon baanwo bayuday. Uko mētɳ ukaan kē Pawulu ahepar baka me iko ikowandēnaan yi aktiinkun ijoonanaari. ɳi kafah katēbantēn uɳup paaj na ulon te du uɳup iɳeen na

paaj Pawulu ateem ti iko yi baheparulun. Añiiniyaan bniim. Aji na baka balow nnton. Añiiniyaan kak uko wi pyit pde panwoon paanji padëman Krittü. Aji na baka bala uñen wi Uhaaş wi Naşibañi unjaan uñenk pntuk pi banfiyaarun. Aji na baka bado kala bnjalad du uñup iñeen na ntëb te iñeen na nbaakër. Akak añiiniyaan pnaña ti pkeñ. Ti uba kakaarta, Pawulu añup aji añal kaya pwin baka kayeenkna iko yi bañonkrënuñ kañenkna bajuuk biki Yerutalem.

¹ Nji Pawulu, i Naşibañi aduun pa nwo nanjañan i Yetu *Krittü, ñiki añalun uko mënñ, na Foten ayiñ nja, npiitanan. ² Npiitan, an banfiyaarun Naşibañi nanwoon du Korint, nankakun ayiman wi nawoon ti ploolan na Yetu Krittü, an nandu'aniin pwo biki nul. Npiitun kak bañaan bti banjaan badëman katim ki Yetu Krittü Ajug nja, anwoon Ajugun akuñ awo Ajug baka, du dko di bawohan. ³ Dñehan Naşibañi Aşin nja na Yetu Krittü Ajugun bawulan bnuura babot bajoobñënan nhaaş.

⁴ Naşibañi awulan bnuura wi nawoon ti ploolan na Yetu *Krittü ukaan kë nji kabeeba wal undoli ti uko wi nan. ⁵ Ti pwo ti ploolan na a pun, nawo bayok ti iko bti : Ti uñup undoli na ti pme bti. ⁶ Na manjoonan, namëban bnuura uko wi ntupanan ti Yetu Krittü, bado kë uneej ti an añoo aliint. ⁷ Hënk, naankwaan nin uñen ulon, wi nawoon ti pyoonk Yetu Krittü Ajugun apën awinana. ⁸ Ul aklun kadolan namëban naliint te ubaañşaan nahilna nawo bañaan biki nin ñaan awoon aankka uko uwuñaan uñup ti baka ti unuur wi akbiin. ⁹ Naşibañi aji do uko bti wi ahonun, ul andatanan nawo ti ploolan na Abukul Yetu Krittü Ajugun.

Uko wi bpulad ti ptoof pi banfiyaarun

¹⁰ An bayiṭ naan, dkooṭan ṭi katim ki Ajugun Yetu *Krittu nawo bti ṭi uṭup uloolan, bpulad baṭaṇ ṭi ptoofan, naṭēpēn ṭēp natiinkar nawo na uṣal uloolan na uṭup uloolan. ¹¹ An bayiṭ naan, uko unkaan kē nji kaṭiini haṇ uwo kē bañaan biki ufēṭ wi Kēlowe baṭupēn aji bpulad bawo ṭi ptoofan. ¹² Dṇal kaji balon ṭi an baji baji : « Nji dwo na Pawulu, » alon kaji « Nji dwo na Apolot, » alon kaji « Nji dwo na Kefat*. Alon kak kaji « Nji dwo na Krittu. » ¹³ Naṣal aji Krittu afaaṣiiri i? Nji Pawulu i i bapaṇuṇ ṭi krut pa an i? Kēme ṭi katim ki naan ki ki nayeenknuṇ batitmu i? ¹⁴ Dbeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi nwoon mēmbattaar nin alon ṭi an bē mēnt Kriṭput na Gayut baka, ¹⁵ hēnk nin alon aankhil kaji nabattaar ṭi katim ki naan. ¹⁶ Yoow, dbaan aleṣ, dbattaar kak biki katoh ki Tefanat, aṣē wo mēnkak aleṣ me mbattaar alon kak. ¹⁷ Krittu aanyilēn yil mbi pbattaar, ayilēn yil mbi nṭup *Uṭup Ulil Unuura. Aanyilēn pṭup wa na nṭup ṇi mntit mi ṇaan najēn, pkeṭ pi Krittu ṭi krut pawutna kawaan udooni.

Uṣal unwoon untuṇa na manjoonan

¹⁸ Uṭup wi pkeṭ pi *Krittu ṭi krut uwo ṇyila pa banneemuṇ aṣē wo pa nja ṇmbuuruṇ mnḥina mi Naṣibaṭi. ¹⁹ Hēnk, Naṣibaṭi aṭiini ṭi *Ulibra wi nul aji : « *Dluṇ katok pntuṇa pi banwoon na ṇṣal ṇntuṇa, katok mntit mi bantituṇ*☆. » ²⁰ In awoon na uṣal untuṇa ba? In awoon name? In awoon nalil mntum i umundu wi nṭa wi? Naṣibaṭi adiiman kē uṣal untuṇa wi mboṣ uwo ṇyila. ²¹ Naṣibaṭi na uṣal

* **1:12** Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer. ☆ **1:19** Itayi 29.14.

untuŋa wi nul ado kē umundu uumme'a na uŋal untuŋa wi wa. Ulila kē aŋēpna ʔi uŋup wi ŋkʔupun abuuran banfiyaarun, uŋup mēnt uwo wo ji nyila ʔi kēŋ ki bañaan bajen. ²² Bayuday banal kawin iko iñoŋarēnaan kē banwoon baanwo bayuday bakla pwo na nŋal ntuŋa, ²³ kē un nŋē ʔup uko wi Krittu ampananiin. Bayuday baji uko mēnt uwo pkar Naŋibaʔi, kē banwoon baanwo bayuday baji uwo nyila. ²⁴ Kē ʔi bañaan biki Naŋibaʔi adatuŋ, bayuday na banwoon baanwo bayuday, Krittu ajaan adiiman mnhina na uŋal untuŋa wi Naŋibaʔi. ²⁵ Na manjoonan uko wi bajaan bado nyila ʔi Naŋibaʔi upel nŋal ntuŋa ʔi bañaan bajen, kē pbiisna pi Naŋibaʔi papel mnhina mi bañaan bajen.

²⁶ An bayiʔ naan, natenan jibi nabiin awo wi Naŋibaʔi adu'anan: bañaan biki bajakuŋ aji bawo na nŋal ntuŋa baantum ʔi an, kē bañaan banwoon na mnhina baantum ʔi an kak, kē bañaan baweeek baantum ʔi an. ²⁷ Bañaan biki bajakuŋ aji bawo bayila, Naŋibaʔi adat dat baka kakowandēnaan banwoon na nŋal ntuŋa. Bañaan biki bajakuŋ aji baanwo na mnhina, Naŋibaʔi adat baka kakowandēnaan bañaan banwoon na ma. ²⁸ Bañaan bampoʔi, bañaan biki babeehun, ado baka ji bañaan bawaan udooni, Naŋibaʔi adat baka kadolna uko wi umundu uŋaluŋ aji uka udooni uwaan udooni. ²⁹ Hēnk nin aloŋ aankhil kado kahomp ʔi kadun ki Naŋibaʔi. ³⁰ Ul adoluŋ kē nawo ʔi ploolan na Yetu *Krittu, kē ul Krittu awoon ñaan ankaan kē ŋme uŋal untuŋa wi Naŋibaʔi. Akaan kē ŋwo batool ʔi kēŋ ki Naŋibaʔi, ayiman ʔi kadunul, ul abuuranun nja ʔi pekadu. ³¹ Hēnk di di upiitaniin

ti *Ulibra wi Naşibaţi aji : « Woli ñaaŋ alonŋ aŋal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adoluŋ. »☆

2

Uŋup wi Krittu ampaŋaniinŋ ti krut

¹ An bayiŋ naan, wi mbiinŋ du an pŋupan iko yi Naşibaţi imbiinŋ amena mënkla la naji dwo ñaaŋ anliluŋ mntum kême ñaaŋ anwoonŋ na kame.

² Dbaa tēp tēp aji mënktiiniyaan nin uko ulonŋ umpaţi na wi Yetu *Krittu, ul i bapaŋuŋ ti krut.

³ Dbi du an na pbiişna na blal, alēnk akat kat.

⁴ Pjukan pi naan na ŋŋup ŋi nji kaŋupanaŋ ŋaanwo ŋŋup ŋlil ŋi name, mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaţi manwinaniinŋ hēnk, ⁵ kadolna pfiyaar pi nan pawut kanaŋna ti uşal untuŋa wi ñaaŋ najēn paşē panaŋna ti mnhina mi Naşibaţi.

Uşal untuŋa wi Naşibaţi

⁶ Bañaanŋ banliintuŋ ti pfiyaar kakşa, ŋŋup baka ŋŋup ŋi uşal untuŋa, kē uşē wo uunwo wi umundu wi, wi başih biki wa, bandoonŋ abi kaba ba.

⁷ Uko wi ŋktiiniyaanuŋ uwo uşal untuŋa wi Naşibaţi wi bañaanŋ bawoonŋ baamme, Naşibaţi adoluŋ kē uwoo, wi awoonŋ aando bi paş umundu, kadēmanaan nja. ⁸ Nin naşih alonŋ i umundu wi aamme uşal untuŋa mēntŋ, woli bawo lah na wa, baankpaŋ Ajugun anwoonŋ na mndēm. ⁹ Hēnk di di upiitaniinŋ ti Ulibra wi Naşibaţi aji :

« Uko wi nin pkēş pawoonŋ paanwini,
uko wi nin kabaŋ kawoonŋ kaantiinki,
uko wi nin uşal uwoonŋ uunşali,
wi wi Naşibaţi ahankuŋ pa banŋaluluŋ. »☆

10 Nja biki Naşibaŋi aŋepnun ƚi *Uhaaşul adiiman uko mēnt. Uhaaşul ujaan ujeehan iko bti kado ban du uşal wi nul unlownun. 11 In ameen uko unwoon ƚi uşal wi ŋaan najēn bē mēnt uhaaş unwoon ƚi a wa? Kē hēnk kak di di nin ŋaan awoon aamme uko wi Naşibaŋi bē mēnt *Uhaaşul wa. 12 Uhaaş wi njeenkun uunwo uhaaş wi umundu wi, uwo Uhaaş wi Naşibaŋi ŋhilna ŋme iko inuura yi aŋenun nja. 13 Nēnkŋiiniyaan uko mēnt na nŋup ŋi nşal nntunja ŋi baŋaan bajēn, nŋiiniyaan wa na nŋup ŋi Uhaaş wi Naşibaŋi ujukanun nja, aŋup iko yi wa baŋaan banwoon na wa. 14 Kē ŋaan anwoon aanwo na Uhaaş wi Naşibaŋi aanji hinan pyeenk iko yi wa, ƚiki iji iwo wo ji nyila ƚi a. Aanhinan kame ya, ƚiki ŋaan aji me ya woli Uhaaş wi Naşibaŋi uwo ƚi a ƚaŋ. 15 ŋaan anwoon na Uhaaş wi Naşibaŋi aji me iko bti, kē bandukiin başē wo baanji bahil pme'a kadoo kahil kaŋup ƚi a. 16 Upiitana ƚi Ulibra wi Naşibaŋi aji : « In ameen uşal wi Ajugun kadoo kawul un mēntan uşal? »☆ Kē nja nşē me uşal wi *Krittu.

3

Pŋom ƚi ptoof pi banfiyaarun

1 Kē an bayit naan, mēntiini na an ji baŋaan biki, banjaan baŋaş *Uhaaş wi Naşibaŋi, dŋiini na an ji baŋaan biki banjaan baŋaş iko yi nleef ŋi baka ŋaŋalun. Nahum nwo bapoŋ bampoŋi ƚi uko wi pfiyaar *Krittu. 2 Ukaan kē nwulan mntow kē nadaani, mēnwulan pde pantamun, naando bi hil pde pa. Te hēnkun naando bi hılan pde pa, 3 ƚiki nahum nwo baŋaan bankŋaşun iko yi nleef ŋi baka

☆ 2:16 Itayi 40.13.

ɲaɲaluɲ. Woli bkujar na pɲom pawo ɲi ptoofan, naanwo wo baɲaaɲ bankɲaʂuɲ iko yi ɲleefɲi baka ɲaɲaluɲ ado iko yi baɲaaɲ biki umundu bajaan bado i?

⁴ Woli alon aji : « Nji dwo na Pawulu, » kɛ alon kak aji : « Nji dwo na *Apolot, » naanwo wo bti baɲaaɲ biki umundu i? ⁵ In awoon Apolot? Kɛ in awoon Pawulu? Nwo balempar Naʂibaɲi biki naɲɛpnun aɲiyaar ; andoli ɲi un Ajugun aɲu'uluɲ ulemp mɛntɛ. ⁶ Nji dɛpiin bko, Apolot kɛ atulan ba, kɛ Naʂibaɲi aʂaaɲ anaɲan ba. ⁷ Hɛnk, antepiin na antulanun baanwo nin uko ulon, Naʂibaɲi anjaan anaɲan bko awoon uko ulon. ⁸ Antepiin na antulanun bawo baloolan, kɛ andoli ɲi baka aʂɛ luɲ kayeenk baluk bi nul banklinun na ulemp wi adolon. ⁹ Nja ɲlemp lemp na Naʂibaɲi, kɛ an naʂɛ wo uɲɛɛ wi nul, nawo katoɲ ki awoon ɲi pniw.

¹⁰ ɲi bnuura bi Naʂibaɲi awulunun, ji naniw nanuura dɛf itap yi katoɲ kɛ alon aʂɛ niw katoɲ. Naan andoli atenan bnuura jibi akniwi ɲi itap yun duuɲ. ¹¹ Kɛ nin alon aʂɛ wo aanhil kaɲu itap ilon impaɲi bɛ mɛntɛ inwoon da ya ; itap mɛntɛ iwoon Yetu *Krittu. ¹² Naan ahil kaniw na uwuuru, untaam, mnlaak mnuura, imul, pjaagal. ¹³ Uko wi akjejaan pniwna, ulemp wi nul ulun kawinana ɲi unuur wi pwayɛʂ. Unuur mɛntɛ bdoo bado upɛn uwinana, buɲ mɛntɛ badiiman ulemp wi naan andoli adoon. ¹⁴ Woli uko wi aniwun unaɲ aliintɛ, ayeenk katuum ; ¹⁵ uʂale yik, awaanandɛn kaʂɛ buura buur ji naan ambuurun pyik.

¹⁶ Naamme kɛ nawo katoɲ ki Naʂibaɲi i, kɛ *uhaaʂ wi nul uwo ɲi an meɛɲ i? ¹⁷ Woli naan alon

atok katoh ki Naşibaţi, uŋ mēntan Naşibaţi atoka. Katoh ki Naşibaţi kayimani, katoh mēnt kawoon an.

¹⁸ Nin ñaan awutan kaguur uleeful! Woli ñaan alon ʔi an aşal aji awo na uşal untuŋa wi umundu wi, akakan nayila ahilna akak ñaan anwoon na uşal untuŋa na manjoonan. ¹⁹ Uşal untuŋa wi umundu wi uwo nyila ʔi kēş ki Naşibaţi. Hēnk di upiitaniin ʔi Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Aji mob banjakun aji bawo na ŋşal ŋntuŋa ʔi kaguuru ki baka.* » ✧ ²⁰ Ukak apiitana aji : « *Ajugun ame ŋşal ŋi bañaan bantunja, ame kē ŋawaan udooni.* » ✧ ²¹ Ukaan kē ñaan aanwo kado kahompna bañaan bajen ; an nakaan iko bti na bañaan bti : ²² uwole Pawulu, uwole Apolot, kēme Kefat*, uwole umundu, uwole ubida, kēme pket, kēme uko wi nta na wi faan, an nakaan iko bti na bañaan bti. ²³ Te an Krittu aka'anan, kē Krittu ul, Naşibaţi aka'ulun.

4

Balempar Krittu

¹ Kē un, nawo kajejun keeri ji balempar *Krittu, bañaan banwoon bamali biki Naşibaţi aţuun pdi-
 iman bañaan iko yi nul immeniin. ² Namali awo kado kalempar ajugul na uhaaş ujint. ³ Kē nji nşē wo mēnto aten me nawayēşaan kēme uruha wi bañaan bajen uwayēşaan, mēnka kak na pwayēş uleef naan. ⁴ Uhaaş wi naan uunjakēn aji djobani kē nşē wo kakşa mēnji dwo natool ; Ajugun akwayēşaanun kaţup. ⁵ Ukaan kē naanwo i kataran

✧ **3:19** Yob 5.13. ✧ **3:20** Kañaam 94.11. * **3:22** Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer.

pwayëş: nayoongan unuur wi Ajugun akbiin. Ul aklun kado iko immeniin yi bdem ipen iwinana, kadiiman iko inwoon ti nşal ni bañaan. Wal mēnt Naşibaţi adēman űaan andoli kalinan na ulemp wi adolun.

⁶ An bayiţ naan nakaan kē ntēpna ti uko wi Apolot na wi naan nahilna najukna ti un pwut kado umpaţi na uko wi bapiiţun. Hēnk, nin alon ti an awutna kado kahomp kaji awo na imon kēme na undu. ⁷ Iwi, in adoliin kē ipel bandukiin ba? We wi ikaan, bē iinyeenk yeenk wa ba? Kē wi iyeenkun wa, we uwoon pdo kahomp kawo ji baantenu ţen wa ba?

⁸ Naşal aji nado bi kaka uko wi nanumiin bti i? Naşal aji nado bi wo wo bayok i? Kē nakak başih adukun kafet i? Na manjoonan, dñehan nakak başih, űhilna nşih na an. ⁹ Naşibaţi awo wo ji aţu un űnwoon banjañan du kafet ji bañaan banjubanun ataañ na pkeţ. Nkak bten bi umundu bti : űwanjut na bañaan bajen. ¹⁰ *Krittu akaan kē űwo bayila, kē an naşē şal aji Krittu akaan kē naji naji nawo na uşal untun. Un űbiişnaa, kē an naşē wo na mnhina. Badēmanan kē un başē walanun. ¹¹ Te nţa, űwo na ubon, udaan kē utijun, űwo byişu, űwo ti mnhaj, űwaan dko dfet, űwo ti pñaay na dko, ¹² űnoor ti ulemp wi iñen yi nun. Woli űnaan akarun, űji űñehandēra bnuura ; ahajanun le, űmiir ; ¹³ woli űnaan aţup buţaan ti un, űji űţup bnuura ti a. Te nţa űwo uko unwuţnun ti mboş awo uko wi bañaan bti bagatun.

¹⁴ Mēmpiitan piit hēnk nakownaana, dpiitan piit ji babak naan biki nşalun maakan nahilna name.

¹⁵ Woli nado ka bañaan iñeen week nyaaş iñeen week (10 000) bankjukananan bğah bi *Krittü nakaha aşinan aloolan : nakak babuk naan ƚi Yetu Krittü wi nŋupanan *Uŋup Ulil Unuura. ¹⁶ Dkooŋan keeri, nadoonaan nado kado ji nji. ¹⁷ Uko wan ukaan kē nyil du an Timote anwoon abuk naan ƚi Ajugun i nŋaluŋ maakan kē abot amēbanaan, aluŋ kaleşanan mnwo mi naan wi nwoon ƚi ploolan na Krittü Yetu mantaanun na uko wi njaan kajukan banfiyaarun bti ƚi dko bti.

¹⁸ Balon badeen iganan awo ƚi phomp aşal aji mēnkkak du an. ¹⁹ Kē nşē bi du an uunkjon woli ulil Ajugun katen bahomp mēnt. Woli dlun aban, mēnken nŋup nji baka ƚaŋ, dten me baka mnhina na manjoonan. ²⁰ *Pşih pi Naşibaŋi paanwo ƚi nŋup ƚaŋ, pawo ƚi mnhina. ²¹ We wi nahokanun keeri? Naŋal mbi du an na pmul kēme mbi du an na uŋal na pjoob bkow?

5

Mnwo mnwuŋaan ƚi pntuk pi banfiyaarun

¹ Na manjoonan, baji baŋiiniyaan mnwo mnwuŋaan ƚi ptoof pi nan, mnwo mnwuŋaan mandoon awo maanwo du banwoon baanfiyaar Naşibaŋi : ŋiint alon adoo ya apiint na ahar aşin. ² Kē naşē homp, nawo lah kawo ji bañaan banwoon na puum kado ŋiint mēnt apēn ƚi ptoofan. ³ Nji kē nşē wo mēnwo da na an, uhaaş wi naan kē uşē wo da, ddo bi wayēş wayēş ŋiint andoluŋ uko mēnt ji ŋaan anwoon da, amaar. ⁴ Ddo uko mēnt ƚi katim ki Yetu Ajugun. Aa, wal wi nakluŋ kayit, nşē wo ƚi ptoofan na uhaaş, mnhina mi Yetu Ajugun manwo da na

nja, ⁵ naşë nawutar ñiint nawuţaan mënt *Fatana, uleef wi nul utoknaana. Hënk uhaaş wi nul uşë uluŋ ubuur ʒi unuur wi Ajugun akwayëşuŋ bañaan.

⁶ Naanwo i kado kahomp nin! Naamme kë uko untiinku utaajanaan pşon ujaan unaţan pşon ptum i? ⁷ Napënaan uko utaajanaani pşon ujon, nakakna pşon phalu, bañaan bajint ʒi kës ki Naşibaţi. Nado bi wo wo bajint. *Krittu anwoon unkaneel wi *Ufettu wi Mbuur awul kaţuţul pa nja. ⁸ Nawulën keeri ŋdo ufettu, ŋwut kawo na mnŋot na ipekadu ji ipoom inwoon na uko utaajanaani pşon ujon, ŋwo bañaan bajint ʒi kës ki Naşibaţi, banjaan baţup manjoonan, banwoon ji pşon phalu.

⁹ ʒi kakaarta kalon ki mpiitanan djakan aji nalow bañaan banwoon ʒi pjuban pi piint. ¹⁰ Wi njakuŋ haŋ, mënt bajuban ʒi piint bti biki nji kaţiiniyaanun, këme bañeebar iko, këme baguuru, këme banjaan badëman ŋnton. Woli hënk di njakuŋ lah, napën ʒi umundu! ¹¹ Uko wi nŋaluŋ lah kaţupan uwo nawut kanaakiir na ñaan anjakuŋ aji awo i *Krittu aşë wo ʒi pjuban pi piint këme añeebar iko, këme adëman ŋnton, akuutar, akuj, këme awo naguuru. Naando wo wo kaţok pde na ñaan mënt. ¹² Nji dkaan na pwayëş bañaan banwoon baanwo biki Krittu i? Nin! Mënt banwoon biki Krittu biki ŋwoon i kawayëş i? ¹³ Naşibaţi aklun kawayëş banwoon baanwo biki Krittu. Nadolan jibi *Ulibra wi Naşibaţi uţu'anan pdo : « *Napënaan ñaan nanot ʒi ptoofan.* »☆

6

☆ 5:13 Pleşan 17.7.

Pɲom na uruha ɲi ptoof pi banfiyaarun

¹ Woli alon ɲi an aka uhok na ayiɲul ɲi *Krittu, hum di di ajaan aɲoom kaɲooɲa pwayeɲ du banwoon baamme uko unwoon uɲool ɲi kadun ki Naɲibaɲi, kawo aanji ɲooɲa du banwoon biki Naɲibaɲi bawayeɲa? ² Naamme kɛ baɲaan biki Naɲibaɲi baklun kawayeɲ umundu i? Kɛ woli nawoon i kawayeɲ umundu, nabiiɲna pwayeɲ iko impoɲi i? ³ Naamme kɛ ɲlun kawayeɲ ɲwanjut i? Kɛ hum di di ɲwoon ɲɛnhil kawayeɲ iko yi umundu wi ba? ⁴ An kɛ naɲɛ ji naka uhok ɲi iko yi umundu wi kaɲɛ ya du baɲaan biki banfiyaarun *Krittu baɲuun bawayeɲ bawaan udooni. ⁵ Dɲiini hɛnk nakownaana. Naanwo na ɲaan alon ɲi an anwoon na uɲal untuɲa anhilun kawayeɲ uhok ɲi ptoofan i? ⁶ Kɛ naɲɛ ji nado anfiyaarun Krittu aya na ayiɲul ɲi Krittu uruha, kabaa beeh kaɲooɲa du kadun ki banwoon baanfiyaari.

⁷ Na manjoonan pdo kado uruha ɲi ptoofan pado bi diiman diiman kɛ najoti. We ukaan kɛ naambaa ɲɛp ɲɛp adinan badolan buɲaan ba? We ukaan kɛ naankwut bakiiɲan ba? ⁸ Kɛ naɲɛ ji nabaa ɲɛp ɲɛp kado buɲaan, kakiiɲ bandukiin, kadoo do han na bayitan ɲi *Krittu. ⁹ Naamme kɛ banjaan bado buɲaan baanklun kawo du *Pɲih pi Naɲibaɲi i? Natiinkan bnuura : baɲaan banjaan bajuban pɲuban pi piinɲ, banjaan badɛman ɲnton, baɲupan, banjaan bapiinɲ na biinɲ ji baka, kɛme baat ji baka, ¹⁰ bakiiɲ, bajaan baɲeebar iko, bakuj, bakuutar na baguuru baankwo du Pɲih pi Naɲibaɲi. ¹¹ Kɛ hɛnk di balon ɲi an bapiin awo. Kɛ Naɲibaɲi i nja aɲɛ ɲɛpna ɲi Yetu Krittu Ajugun na *Uhaaɲ wi nul aɲow ipekadu

yi nan, kë nakak ayiman, adolan kë nawo baťool ťi këş ki nul.

*Pmëban uleefji dko di *Uhaaş wi Naşibaťi ufëťuŋ*

¹² Balonĵ baji baji : « Nji, dhinan kado iko bťi, » kë iko bťi işë wo iinnuura pa ñaaŋ. Aa, dhinan kado iko bťi, kë nşë wo mënkdinan uko ulonĵ udo kaťonĵen. ¹³ Balonĵ ťi an baji baji : « Uko ude uwo wi kayiŋ, kë kayiŋ kawo ki uko ude, » kë Naşibaťi aşë luŋ kaba na yul bťi. Kë uleef uşë wo uunwo wo pdo kajubanaan pĵuban pi piinť, uwo wi Ajugun, ul amëbanuŋ wa. ¹⁴ Kë Naşibaťi, annaťanuŋ Ajugun ťi pkeť, akak aluŋ kanaťan nja ťi pa na mnĥina mi nul. ¹⁵ Naamme kë uleef wi nan uwo kafah kalonĵ ki uleef wi *Krittu i? Djeĵ keeri uleef wi Krittu kado uleef wi naťuunk i? ¹⁶ Naamme kë ñaaŋ anyaaŋ anaakiir na ñaať naťuunk aji kak kawo ñaaŋ aloolan na a i? Na manjoonan upiitana aji ťi Ulibra wi Naşibaťi : « *Bukal batëb bakak ñaaŋ aloolan.* »☆
¹⁷ Kë hënĵ kak di di ñaaŋ annakiiruŋ na Ajugun, ajaanĵ akak uhaaş uloolan na a.

¹⁸ Nadoon kaťi keeri pĵuban pi piinť. Pekadu dlonĵ dmpaťi di ñaaŋ adoluŋ dawo du uleef bdig, kë anşaaŋ ajuban pĵuban pi piinť aji juban uleeful. ¹⁹ Naamme me kë uleef wi nan uwoonĵ dko dyimanaan di *Uhaaş wi Naşibaťi ufëťuŋ i? Uwo ťi an, Naşibaťi awulanaŋ wa. Mënť an keeri nakaanĵ uleefan. ²⁰ Naşibaťi anugan nug ťi preeş pweek. Nadoon kadëmana keeri na uleefan mënť.

7

Bniim

☆ 6:16 Uĵuni 2.24.

¹ Hënkun, dbi ti uko wi nabiin aheparaan aji me unuura ñiint afo bë aankwo na ñaaf. ² Uko wi njakun wi : jibi nameen kë ñaan ahinan kajot ti pjuban pi piint, dšal aji ñiint andoli aji wo kawo na aharul, ñaaf andoli kak awo na ayinul. ³ Ñiint adoon kado uko wi awoon i kado kado na aharul, ñaaf kak ado wi awoon kado. ⁴ Mënt ñaaf akaan uleeful, ayinul a ; kë hënk kak di di ñiint awoon aanka uleeful, aharul akaan wa. ⁵ Nawutan keeri kaneenandër ñleefan bë naanto fo awat ti ploom kalowiir ñwal ñlon, kahilna kawo ti pñehan Našibaŋi. Woli nabaa, naŋe kak, kaŋi *Fatana abi ado na pguuran ŋiki naanji nahil pmëban ñleefan.

⁶ Uko wi ntupun wi, mënjakan aji uwoon uko wi pdo kado, dji nahil kado wa. ⁷ Kë nŋe hokan bañaan bti bawo ji nji, bawut kaniim. Kë ñaan andoli aŋe ji yeenkna du Našibaŋi uŋen umbaan kabi wo wo wi nul, alon aji yeenk wi bniim, undu kayeenk wi pduka nayot.

⁸ Kë nŋe ji na biint na baaf banwoon baanwo ti bniim, kë unuura baduka haŋ ji nji. ⁹ Baŋale wo baanhil pmëban ñleef ñi baka, bawo kawo ti bniim. Uhokan ñaan awo ti bniim kë di pkeŋ na uyen.

¹⁰ Kë banŋaan awo ti bniim, uko wi ntun baka pdo wi, dbaa ji nji, uko wi Ajugun aŋun pdo wii wi : ñaaf anniimiin aanwo kagar na ayinul. ¹¹ Kë woli agar na a, awo kaduka hënk këme kakak katiinkar na a. Kë hënk kak di di ñiint awoon aanwo kagar na aharul.

¹² Kë nŋe ñal kaŋupan kak uko ulon, nji ti uleef naan djakun, mënt Ajugun a : ñiint anfiyaarun *Krittu awole na ñaaf kë awo anwoon aanfiyaara,

kë ñaaŋ adinan pwo ɲi bniim, aanwo kagar na a. ¹³ Kë ñaaŋ anfiyaaruŋ Krittu awole na ñiintŋ anwoonŋ aanfiyaara, kë adinan pwo na a, aanwo kagar na a. ¹⁴ Ñiintŋ anwoonŋ aanfiyaari, aharul mëntŋ aji dola akak najintŋ ɲi kës ki Naşibaŋi, kë ñaaŋ anwoonŋ aanfiyaari, ayinul mëntŋ aji dola akak najintŋ. Woli mëntŋ hënk da lah, babukan kawo baŋop ɲi kës ki Naşibaŋi, kë jibi uwoonŋ hënk, bawo bajintŋ. ¹⁵ Kë woli anwoonŋ aanfiyaar Krittu aŋal pgar, agaran ; ñiintŋ këme ñaaŋ anfiyaaruŋ aanwo katanana wal mëntŋ. Na manjoonan Naşibaŋi adu'an nawo ɲi mnjeeh. ¹⁶ Iwi ñaaŋ, imehaara me iluŋ kabuuran ayinu i? Kë iwi ñiintŋ imehaara me iluŋ kabuuran aharu i?

Pwo jibi Naşibaŋi ajakuŋ ŋwo

¹⁷ Woli mëntŋ uko wi nŋiiniyaanuŋ hënkunŋ wa, ñaaŋ andoli awo kawo jibi Ajugun aŋenuluŋ kë awoo, jibi abiinŋ awo wi Naşibaŋi adu'uluŋ. Uko mëntŋ wii wi njakuŋ na banfiyaaruŋ bŋi bado kaŋaş. ¹⁸ Woli ñaaŋ alonŋ ɲi wal wi adu'aniinŋ awala katëmp, adukiinŋ haŋ. Woli aanwala katëmp wal wi adu'aniinŋ, awutan kado bawalana katëmp. ¹⁹ Pwala katëmp paanwo nin uko ulonŋ, kë pwo iinwala katëmp paanwo nin uko ulonŋ ; uko unkaanŋ udooni, uwo pŋaş iko yi Naşibaŋi aŋuunŋ pdo kado. ²⁰ Aa, ñaaŋ andoli adukiinŋ jibi abiinŋ awo wal wi Naşibaŋi adu'uluŋ. ²¹ Woli iwo najuuk ɲi ulemp wal wi idu'aniinŋ, kŋoo kaŋaaf uko ulonŋ. Kë woli ihil kabuur, buuran. ²² Na manjoonan, ñaaŋ i bakjuuknŋtënuŋ ɲi ulemp wi Ajugun adu'uluŋ, awo najeel ɲi kës ki Ajugun, kë ñaaŋ anwoonŋ najeel wi adu'aniinŋ awo najuuk ɲi ulemp i *Krittu. ²³ Naşibaŋi

anugan nug ʔi preeʃ pweek, nawutan keeri kakak bajuuk ʔi ulemp biki bañaan bajen. ²⁴ An bayiʔ naan, dkak aʔupan : andoli ʔi an adukiin ʔi kadun ki Naʃibaʔi jibi abiin awo wal wi adu'aniin.

ʔi uko wi bañaan banwoon baando bi wo ʔi bniim

²⁵ ʔi uko wi bañaan banwoon baando bi wo ʔi bniim, Ajugun aanʔupen uko wi pʔu'an nado kado, ke nʃe wulan uʃal naan. Naʃibaʔi awulun mña mi nul, ukaan ke nawo katiinken. ²⁶ Jibi umundu utokiin henkun uko wi nʃalun aji unuura uwo ñaan andoli aduka jibi awoon. ²⁷ Woli iniimi, wutan kala pgar na ñaaʔ. Woli iiniimi, wutan kado kala bniim. ²⁸ Ke iʃale aniim, iinjubani ; woli neegani aniimaa, aanjubani ; ke bañaan bannimiin baʃe lun kahaj, ukaan ke nʃal kalowanan mnhaj menʔ.

²⁹ An bayiʔ naan, uko wi nʃalun kajakan wii wi : uba umundu uñogi. Henkun banwoon na baat bawoon ji baanwo na baka, ³⁰ bankwooniin bawoon ji baankwooni wooni, banwoon ʔi mnlilan bawoon ji baanlilan lilan, banknugun bawoon ji baanka ka, ³¹ banwoon ʔi iko yi umundu wi badoon ji banwoon baanwo ʔi ya. Umundu jibi uwoon henk uba henkun.

³² Ke nʃe nʃal nawut kawo ʔi manʔaaf. Ñaan anwoon aanniimi aji ʔaaf iko yi Ajugun, aji ʃal jibi akliluli. ³³ Ke anniimun aʃe ji ʔaaf iko yi umundu, aji ʃal jibi aklili aharul, ³⁴ wal menʔ aji wo na nʃal nʔeb. Ke henk kak di di ñaaʔ anwoon aanniimaa, na ñaaʔ anwoon aando bi me ñiinʔ bajaan baʔaaf iko yi Ajugun, kahilna kawo ʔi keʃ nul bajinʔ ʔi uleef na ʔi uhaaʃ. Ke anniimiin aʃe ji ʃal iko yi umundu, aji ʃal jibi aklili ayinul. ³⁵ Dʔup uko menʔ pa bnuura

bi nan ; mēŋal ŋal p̄t̄u'an pkuŋ pi nawoon naanhi-nani. Dŋal nado uko unwoon unuurnaaniŋ naşē namēban ƚi Ajugun naliint, naliŋ ƚi ul ƚaŋ.

³⁶ Hēnkuŋ, woli ŋiint ajok ŋaaƚ, aşē win kē aanhil pmēban uleeful, kē ŋaaƚ akēs bniim, aniimana, mēnt pekadu da. ³⁷ Bē woli ŋiint aşaluŋ bnuura du uhaaşul meet, nin alon aanwuuka wuuk, kē uwo uko wi aŋaluŋ, kē aji ayukana, aankpiint na a, aankniima, uŋ mēntan ado bnuura. ³⁸ Hēnk, ŋaan anniimuŋ ŋaaƚ i ajokuŋ ado bnuura, kē anşaan awo aaniimi aşē do bnuura kak apel. ³⁹ ŋaaƚ aji wo kawo na ayinul ŋwal bti wi awoon najeb, kē woli ayinul abi akeƚ ahina kaniimar na ŋaan i aŋaluŋ, bubara awo i Ajugun. ⁴⁰ Kē nşē şal aji woli aduka jibi awoon, anuurandēn kapel. Nji kak dşal aji dwo na *Uhaaş wi Naşibaƚi.

8

ƚi uko wi pde uyemaƚ wi mngur

¹ Hēnkuŋ, dbi ƚi uko wi uyemaƚ wi mngur. Nme kē nja bti ŋwo na kame ƚi uko mēnt. Kē kame kaşē ji kado ŋaan adeen igaŋan kahomp, uŋal kē uşē ji udo baŋaan baya kadun. ² Woli ŋaan aşal aji ame uko ulon, aando bi me jibi awoon i kame. ³ Kē ŋaan aşale ŋal Naşibaƚi, uŋ mēntan Naşibaƚi aji me a.

⁴ ƚi uko wi pde uyemaƚ wi mngur keeri, nme kē iko yi baŋaan bajaan badēman kawo wo ji iwo Naşibaƚi iinwo nin uko ulon ƚi umundu, kē Naşibaƚi awoha aloolan. ⁵ Na manjoonan udo ka iko itum du baƚi na ƚi mboş yi baŋaan bajaan badu Naşibaƚi na Ajugun, ⁶ kē nja nşē fiyaar kē Naşibaƚi awoha aloolan, Aşin nja a ; iko bti iwoona du a, kē ul akaan

kë nka ubida. Kë Ajugun aloolan awohan, Yetu *Krittu a, iko bti itëpna ti a, kë nja njak atëpna ti a aka ubida.

⁷ Kë mënt bañaan bti başaan ame uko mënt. Banfiyaarun balon bantaaun tfa pdëman iko ilon yi bajaan badu Naşibaţi mënt baji bade nyemaţ mënt kaşë tu ti uşal te hënkun kë bawo ti btejan. Hënk, uşal wi baka unwoon uunliinti uşë kak kaţop. ⁸ Mënt uko ude ukdolun nja nphil nnaţ ti kadun ki Naşibaţi: woli nendee, nënkwaan nin uko ulon; woli ndee, nënkka nin uko ulon. ⁹ Naţaafaraan kakşa uko wi badinananan pdo wi nawoon banfiyaarun udo bayitan ti *Krittu mënt biki nşal nawoon njanliinti bajuban. ¹⁰ Woli ide du kadun ki iko yi bajaan badëman kadu Naşibaţi, iwi immeen kë ihil pdo wa, kë anfiyaarun Krittu alon i uşal uwoon uunliinti awinu, iinşal aji itëntëna ado kade nyemaţ ni mngur i? ¹¹ Hënk, ido na kame ki nu kë anwoon aanliint uşal kë aneemi, ayiţu mënt i Krittu akeţarun. ¹² Wal wi najubanut han bayitan ti Krittu, atok nşal ni baka nanwoon njanliinti, najuban juban Krittu. ¹³ Ukaan kë woli uko ude ulon ukaki kado ayiţ naan ajot, kahokan pwut kade wa kawutna kado ajot.

9

Uko wi nanjañan awoon i kado

¹ Jëm badinanaan pdo iko bti i? Mënwo *nanjañan i? Mënwin Yetu Ajugun i? Mënt nji dtijanan ti bgah bi Ajugun i? ² Woli mënwo nanjañan ti keş ki balon, dwo kawo a ti keş ki nan; na manjoonan an

najaan nadiiman kë nji dwo nanjañan wi nawoon baloolan na Ajugun.

³Uko wi nji kateemun banklatun wii wi : ⁴ñenka na pka uko ude na udaan ti ulemp wi ptup *Uṭup Ulil Unuura i? ⁵Ñenka na pjej ayiṭun ti *Krittu awo aharun jibi banjañan bandukiin na babuk ašin Ajugun na Kefat* i? ⁶Nji na Barnabat ṭaṇ ṇwoon kado kak ulemp wi iñen yi nun kadeena i? ⁷Nabi tiinka kë baji nangoli aklukun uko wi akdeen i? In ajaan ado uṭeeh kaṣe wo aanji deena wa? In ajaan ado batani kaṣe wo iinji kdaan mntow mi batani mēṭ ba?

⁸Dṭiiniyaan iko yi bañaan bajen bajaan bado nahilna nayikrēn, kë *Bgah bi Moyit bakak aṭiiniyaan uko mēṭ kak. ⁹Na manjoonan, upiitana ti Bgah bi Moyit aji : « *Iinwo kaneenan uwit unklempariin pfeer wal wi kakit kabanun.* »✧ Naṣibaṭi aji ṭaaf ṇgit i? ¹⁰Mēṭ nja ṇkaan kë aṭiini han i? Aa, nja ṇkaan kë uko mēṭ upiitanaa. Ñaan anjaaron na ankitun baji bahaṭ kë balun kayeenk kafah ki baka ti uko wi bakitun. ¹¹Kë un ṇntepiin iko inuura inwoonun du Naṣibaṭi ti an, naṣal aji ṇenwo i pyeenk du an kapelan iko inuura yi umundu wi yi ṇnumiin i? ¹²Woli bañaan balon bampaṭi bayeenk iko mēṭ ti an, un ṇenwo i kaṭep ṭep kayeenk ya kapelan i?

Kë ṇṣe wo ṇenṭo aten uko mēṭ, ṇbaa ṭep ṭep amiir iko bti kawutna kaneenan *Uṭup Ulil Unuura wi *Krittu uya kadun. ¹³Naamme kë bañaan banjaan balemp du *Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi baka

* **9:5** Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer. ✧ **9:9** Pleṣan 25.4.

na pdeena da i? Aa, bankɛɛnanuŋ du *umeeɛa wi mngur baka na pyeenk ɛi iko inɛɛnanuŋ da. ¹⁴ Kɛ hɛnk kak di di Ajugun ajakuŋ na bankɛɛnuŋ Uɛup Ulil Unuura aji bawo kadeena pdo kaɛup uɛup mɛntɛ.

¹⁵ Kɛ nji ɛi uleef naan nɛɛ wo mɛnhepar iko mɛntɛ bti. Mɛnkpiit piit kayeenkna iko mɛntɛ: na man-joonan, dhokan kakeɛ! Uko wi nji kanahnuŋ, nin ñaan aanktok wa. ¹⁶ Mɛnwo kado kahomp kaji dɛup *Uɛup Ulil Unuura, uwo uko wi Naɛibaɛi aɛu'ɛnuŋ pdo. Woli mɛntɛup wa, kawuɛɛn. ¹⁷ Woli uwo lah uko wi nji ɛi uleef naan njakuŋ aji ddo, kaka baluk ; kɛ uɛɛ wo uunwo haɛ, Naɛibaɛi aɛu'ɛnuŋ pdo wa. ¹⁸ Kɛ we uwoon baluk naan keeri? Uwoon ndo kaɛup Uɛup Ulil Unuura wi nji kaɛupnuŋ, kawo mɛnklempaɛaana wa.

¹⁹ Nin alon aanhil kaɛu'ɛn pdo uko ulon, kɛ nɛɛ ŋal ŋal kalempar bañaan bti, kahilna kaɛij bañaan batum maakan ɛi pfiyaar *Krittu. ²⁰ Woli dwo ɛi ptoof pi bayuday, dji kawo ji nayuday, kahilna kaɛij baka ɛi pfiyaar Krittu. Woli dwo ɛi ptoof pi bankɛaɛuŋ Bgah bi Moyit, dji kawo ji ñaan ankɛaɛuŋ ba kahilna kak kado baka bafiyaar Krittu, nji ndoon awo mɛnka na pɛaɛ ba. ²¹ Woli dwo ɛi ptoof pi banwoon baankɛaɛ Bgah bi Moyit, dji kawo ji ñaan anwoon aankɛaɛ ba kahilna kado baka bafiyaar. Kɛ nɛɛ wo mɛnwo ñaan anwoon aanji ɛaɛ bgah bi Naɛibaɛi, wi njaan kaɛaɛ bgah bi *Krittu. ²² Woli dwo ɛi ptoof pi banwoon baanliint ɛi pfiyaar, dwo ji banwoon baanliint ɛi pa. Dwo iko bti pa bañaan bti, kahilna kado jibi nhilanuŋ, Krittu ahilna abuuran balon. ²³ *Uɛup Ulil Unuura ukaan kɛ ndo iko mɛntɛ

bti, kahilna kayeenk iko yi uhoŋuŋ.

²⁴ Naamme kē ɥi pɥi, batum baji baɥi, aloolan kašë jot bandukiin kadun kayeenk katum i? Naɥiin keeri nahilna nayeenk katum. ²⁵ Bampëtar baji bawut iko bti kahilna kabomandër. Kë bašë ji bado haŋ kahilna kayeenk katum. Kë katum mënɥ kašë ji kaba. Nja kē nšë ji ŋdo haŋ kahilna kayeenk katum kanwoon kaankba. ²⁶ Ukaan kē mēmbubara aɥi, mēnji kabubara kagutan, dji kabi taman taman. ²⁷ Dji kamiir iko itum, kaɥijan uleef, kaɥi pɥup bañaan *Uɥup Ulil Unuura kašë kawo mēnkyeenk katum ki uhoŋuŋ.

10

*Uko undoluŋ bañaan biki *Itrayel du pndiis*

¹ An bayiɥ naan, dɲal naleɥ uko umbiin ado bateem nja. Wi bapënnuŋ utaak wi *Ejptu na *Moyit bawo bti ɥi kanfëlun uɥeeh, amuur *bdëk bjeenkal☆.

² Uwo wo ji bukal bti babattaar ɥi kanfëlun na bdëk kawoona baloolan na Moyit. ³ Bukal bti bade pde pi Našibaɥi awuluŋ, ⁴ adaan meel mi Našibaɥi adoluŋ kē mampënnna ɥi plaak, kē plaak mënɥ pa-woon *Krittu. ⁵ Kē batum maakan ɥi baka bašë bi wo baanlil Našibaɥi, ukaan kē bakaɥ kē muum manratan du *pndiis.

⁶ Iko yaŋ, yi bateen nja badoluŋ, idiiman nja kē ŋwo i kawut kaŋal pdo iko iwuɥaan ji baka.

⁷ Nawutan kado kadëman iko yi bajaan badu Našibaɥi ji balon ɥi baka. Hēnk di di upiitaniin ɥi *Ulibra wi Našibaɥi aji : « *Bañaan baɥo ade, adaan ašë naɥa unoh☆.* » ⁸ Nawulën ŋwut pɥuban pi piinɥ

☆ **10:1** Natenan ɥi Ppën 13.21-22. ☆ **10:7** Ppën 32.6.

ji balon ɥi baka, pul pakaan ƙe baɓaɓaɓ te iɓeen iteb na ɗwajantɗ, ɗyaaɓ iɓeen-week ɗyaaɓ iɓeen-week (23 000) bakteɗ ɥi unuur uloolan✧. ⁹ Nawulɛn ɗwut kado kadak *Krittu jibi balon ɥi baka babiin adak Naɓibaɥi✧, uko mɛntɗ ukaan ƙe ɗpula ɗafin baka. ¹⁰ Nawutan kado kaɗur ɗuran jibi balon ɥi baka babiin ado, uko mɛntɗ ukaan ƙe uwanjut unjaan ufin uba na baka. ¹¹ Nja ɗɗɗogun ɥi uba umundu, iko mɛntɗan yun bti, yi bateem nja badolun, iwo wo ɗhilna ɗten ɥi ya abot apiitana ɗhilna ɗlipara. ¹² Hɛnk keeri woli ɓaan aɗal aji anaɥi, alipariin kajot. ¹³ Mnhaɗ mi nahajan, balon bahaj ma. Ƙe Naɓibaɥi aɗe lun kado uko wi ajakun, aankd-inan iko mɛntɗ iwuukan nado buɗaan bi nawoon naankhilan pbuur. Woli iko mɛntɗ iwuukan nado buɗaan aji dolan nabuur kakut kaɥijan kaliint.

Pwut kadɛman iko yi bajaan badu Naɓibaɥi

¹⁴ Ukaan keeri ƙe nji na an biki ɗɗalun maakan nalowan iko yi bajaan bado Naɓibaɥi. ¹⁵ Nawo baɓaɓ bankaɓ ɗɗal, ukaan ƙe ɗɗal natiink bnuura uko wi nji kaɗupanan. ¹⁶ Naɗalan pnkalame pandaannun ɥi kaɓah kabaaɓaani ki *Krittu pankaɓ ƙe nji ɗbeeb Naɓibaɥi : woli ɗdaɓ ɥi pa, ɗɗɗi ɗwo ɥi ploolan na Krittu ɥi pɓaak pi atulun i? Hɛnk kak, kapoom ki ɗjaan ɗpitɛɗ kaanwo pwo baloolan na Krittu ɥi uleef wi nul wi awulun i? ¹⁷ Nfaaɗiir nja bti kapoom kaloolan, uko mɛntɗ udiiman ƙe ɗtum aɗe wohu uleef uloolan. ¹⁸ Natenan baɓaɓ biki Iɗrayel : banjaan bade uyemaɗ unɗɗananun du *umeeɗa wi mngur wi

✧ **10:8** Natenan ɥi Mnɓɓɓ 25.1-18.

✧ **10:9** Natenan ɥi Mnɓɓɓ

21.5,6.

Naşibaţi, baanwo ƚi ploolan na Naşibaţi i? ¹⁹ Kë we wi nŋalun kaţupan hënk ba? Uyemaţ unţenjanun iko yi bajaan bado Naşibaţi uka udooni i? Iko mënţ yun ika udooni i? ²⁰ Nin! Dji uko wi baţenjanun, na manjoonan baţenjan wa nnton, mënţ Naşibaţi i i baţenjanun wa. Mënŋal nawo ƚi ploolan na nnton. ²¹ Naanhilan kadaan ƚi pnkalame pi Ajugun kakut kadaan ƚi pi nnton. Naanhilan kade du umeeşa wi Ajugun kakut kade du wi nnton. ²² Woli ŋdo han udeeb wi Ajugun uwala ƚi nja. Naşal aji nŋinan apela i?

Pdo iko bti pa pdëman Naşibaţi

²³ Dhinan kado iko bti, kë iko bti işë wo iinnuura pa ñaan. Aa, dhinan kado iko bti kë mënţ iko bti işaan aji iţu ñaan aya kadun ƚi pfiyaar. ²⁴ Nin ñaan awutan kado kaşal uleeful ƚań, adoon kaşal atënţul. ²⁵ Nahinan kade iko bti inkwaapun du ufeeru, kawut kaşal uko ulon. ²⁶ Upiitana ƚi *Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Ajugun akaan umundu na iko bti inwoon ƚi wa.* »☆

²⁷ Woli ñaan anwoon aanfiyaar *Krittu adu'an pyoban kë naŋal pya da, nadeen iko bti yi akwulan, nawut kaşal uko ulon. ²⁸ Bë woli ajakan aji uyemaţ uwo wi baţenanaanun iko yi bajaan bado Naşibaţi, wutan kade ƚiki ibi katok uşal. ²⁹ Wi njakun uşal, mënţiiniyaan ƚiiniyaan uşal wi nan, dţiiniyaan wi undu. We ukaan kë ñaan anwoon aanliint ƚi uşal, awo kado kaţup ƚi uko wi nji nwoon kado? ³⁰ Nji, woli dbaab Naşibaţi ƚi uko wi nji kadeen, we ukaan kë bakji ddo buţaan ƚi uko wi mbeebun Naşibaţi ba? »

☆ **10:26** Kañaam 24.1; 50.12; 89.12; Pleşan 10.14.

³¹ Hënk, woli nade këme adaan, këme uko wi nakdolaruñ, nadoon iko bti pa pdëman Naşibaţi. ³² Mnwo mi nan manwoon mnwo manwoon maankdo bayuday na banwoon baanwo bayuday na banfiyaaruñ Krittü bajot. ³³ Hënk di di njaan kado : dji kaşal ţi iko bti pdo uko unliluñ bañaan bti. Mënji kaşal uleef naan, dji kaşal bandukiin, bahilna babuur.

11

¹ Nadoon kado ji nji, jibi njaan kado ji *Krittü.

Uko unyukuñ pwohara pa ñiinţ na ñaaţ ţi wal wi pñehan Naşibaţi

² Dbeeban ţi uko wi najaan naleşën ţi iko bti abot amëban idolade yi nayeeknuñ ţi nji jibi njukananan ya. ³ Kë nşë ƚal name uko wi : ñiinţ andoli awoona ţi *Krittü ; kë ñaaţ awoona ţi ñiinţ ; kë Krittü awoona ţi Naşibaţi*. ⁴ Ñiinţ andoli ankñehanun Naşibaţi këme aţupara aşë gur bkow aji walan Krittü†; ⁵ kë ñaaţ ankñehanun Naşibaţi këme aţupara bë aangur bkow awalan ayinul‡: uwo wo ji awo ñaaţ andoluñ buţaan kë bapuunka§. ⁶ Woli ñaaţ aangur bkow, apuunkiin keeri. Kë wi ukowandënuñ ñaaţ amata këme apuunka, aguran bkow. ⁷ Ñiinţ aanwo kaguur bkow, anaam na

* **11:3** Ñiinţ andoli awoona ţi Krittü ; kë ñaaţ awoona ţi ñiinţ ; kë Krittü awoona ţi Naşibaţi : balon bajı Krittü awo naweek ñiinţ ; kë ñiinţ awo naweek ñaaţ ; kë Naşibaţi awo naweek Krittü. † **11:4** Aji walan Krittü : Bapiit aji aji walan bkowul. ‡ **11:5** Aji awalan ayinul : Bapiit aji aji walan bkowul. § **11:5** Bapuunka : ƚfa du Korint ppuunka ţi ñaaţ paji padiiman kë awo nawuţaan, nado pekadu, najuban pjuban pi piinţ.

Naşibaţi abot aji yuuj mndëm mi nul ; ñaaţ ul, ajaan ayuuj mndëm mi ñiint. ⁸ Na manjoonan, mënt ñiint apënnun ʒi ñaaţ, ñaaţ apënnun ʒi ñiint. ⁹ Kë ñiint awo aampaşana pa ñaaţ, ñaaţ apaşaniin pa ñiint. ¹⁰ Uko wi nji ntupun, na ɲwanjut ɲakaan kë ñaaţ awo kaţu ʒi bkow uko unkdiimanun kë ahinan kañehan Naşibaţi. ¹¹ Kë ʒi kęş ki Ajugun, ñaaţ anuma ñiint, kë ñiint anuma ñaaţ. ¹² Na manjoonan, jibi ñaaţ apënnun ʒi ñiint, hënk di ñiint abuknaaniin ʒi ñaaţ ; kë bukal bti başë woona du Naşibaţi.

¹³ Dɲal naşal ʒi ɲleefan. Unuura ñaaţ ado kañehan Naşibaţi bë aangur bkow i? ¹⁴ Jëm umundu ujukanan kë ukowandën ñiint akujënt uwel i? ¹⁵ Kë ñaaţ aşale kujënt uwel, mndëm mi nul ma. Uwel wi nul udo bi ñëga ñëg. ¹⁶ Kë woli ñaaŋ alon aji uko wi ntupun uunjoonani, dɲal kaţupa uko wi ʒaŋ: ɲënka udolade ulon umpaţi, kë banfiyaarun Naşibaţi bti kak baanka udolade ulon.

Kaňah ki Ajugun

¹⁷ Hënkun dɲal kaţiiniyaan uko ulon wi najaan nado unwoon uunlilën : woli nayit pdëman *Krittu, byit mënt baanji baţijan bnuura, baji baţëp ʒëp kaţijan buţaan. ¹⁸ Djunna atiink kë baji woli nayit, bpulad baji bawo ʒi ptoofan – kë nfiyaar uko mënt ʒi umbaŋ ulon. ¹⁹ Kë bpulad başë wo kawo ʒi ptoofan, banjaan bamëban kaliint bahilna bawinana. ²⁰ Woli nayit keeri, mënt kaňah ki Ajugun ki ki najaan nabi pde. ²¹ Na manjoonan, ʒi wal wi nakdeen andoli aji ʒaran pde kayok, hënk alon aji wo na ubon, alon kakuj. ²² Naanka itoh yi nakdeenun kabot kadaan i? Këme nabeeh baňaan biki Naşibaţi? Naŋal pkowandën banwoon baanka

nin uko ulonj i? We wi nwoonj kajakan ba? Dwo i kabeeban i? Mënhil kabeeban ti uko mëntj.

²³ Na manjoonan, dyeenkna du Ajugun uko wi njukanananj: Yetu Ajugun, ti utejan wi awoonj i kawulana, ajej kapoom, ²⁴ abeeb Naşibaţi, apitëş ka awul başaşarul aşë ji : « Uleef naan wiî wi, unwulaniin pa an. Nalunjiin nado kado hënk uwo pleşan pi naan. » ²⁵ Wi babaan pde, ajej pnkalame aji : « Poot pi pawoonj pñaak pi naan pantulun pa an, pi Naşibaţi aţenanaanun bhoŋar bhalu. Nalunjiin nado kado hënk wal undoli wi nakdaanun pa, uwo pleşan pi naan. » ²⁶ Na manjoonan, wal undoli wi nadeen kapoom mëntj abot adaan poot mëntj, naji naţup ţup pkeţ pi Ajugun kayoonkna ubi wi nul.

²⁷ Ukaan kē ņaan adele kapoom ki Ajugun kēme adaan poot pi nul ti unoh, alun kahepna ti uleef wi Ajugun wi adeen na pñaakul pi adaanun. ²⁸ ņaan andoli awo katen tenan uleeful keeri kabaa kade kapoom kakutj kadaan poot. ²⁹ Woli ņaan ade kapoom, adaan poot bē aanţu ti uşal kē uleef wi Ajugun wa, adu kakob ki Naşibaţi ti a. ³⁰ Uko wan ukaan kē utum ti ptoofan bamaakal, banţakmunj, kē batum badoo piintj akeţ. ³¹ Woli ņten lah ņleef ņi nja, Naşibaţi aankkob nja. ³² Kē Ajugun aşë ji kob nja kakutj kaţan nja ņhilna ņwut kaduknaana ji umundu.

³³ Hënk, an bayiţ naan, woli nayitiir pde nayoonkarën. ³⁴ Woli ubon ude ņaan, adeen du ka-tohul, hënk Naşibaţi aanklunj kakoban. Kē iko indukiin ti yi naheparun, dlunj kateeman ti ya wal wi nji kalunj kaban du an.

12

Iko yi Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan ɔten

¹ An bayiŋ naan ɔi *Krittu, hɛnkun nabiin nɔiiniyaan iko yi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan ɔten, mɛnnal nawo ɔi kapaam ɔi iko mɛntɔ. ² Name kɛ wi nawoon naando bi fiyaar Krittu, nabi dɛman iko inwoon iinhil bɔup, kɛ ikɔnan aneemanan. ³ Ukaan kɛ nji nɔal kaɔupan kɛ nin ñaan i Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ukɔnon aanhil kaji : « Yetu afɛpanaa! » Kɛ nin ñaan aanhil kaji : « Yetu awoon Ajugun » bɛ mɛntɔ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ukɔnolon.

⁴ Iko yi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan ɔten ipaŋi, kɛ wul ɔaŋ uŋaaji ɔten ya bti. ⁵ Utum jibi ñaan ahili kalempar Ajugun, kɛ ul ɔaŋ i i nklemparun. ⁶ Iko iɔnarɛnaan itum maakan, kɛ Naŋibaŋi aŋɛ woah aloolan anjaan aɔɛpna ɔi nja bti kado iko mɛntɔ bti. ⁷ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uji uwinana ɔi ñaan anfiyaarun andoli ahilna aɔɛnk banfiyaarun bti. ⁸ Uji ɔten alon uɔup untuna, kawul alon uɔup wi kame ; kɛ wul ɔaŋ uŋaaji ɔten. ⁹ Uji uwul alon pfiyaar, kawul alon kak mnhina mi pjeban bamaakal ; kɛ wul ɔaŋ uŋaaji ɔten. ¹⁰ Uhaaŋ mɛntɔ uloolan ukaan aji uwul alon mnhina mi pdo mlagre, kawul alon mi pdo kaɔupar Naŋibaŋi, kabi wul alon mnhina mi ppaɔɛŋ uko unwoonun du wa na unwoon unwoona da, kawul alon mnhina mi pɔup nɔup ni baŋi, kawul alon kak mnhina mi pɔolanaar na. ¹¹ Aa, Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ɔaŋ ujaan udo iko mɛntɔ bti, andoli uwulu jibi unalon.

Uleef uloolan untumi na iko impaŋi

¹² Uleef uwo uloolan aŋɛ wo na nɔmban nɔtum, jibi nɔmban ni uleef nɔtumun aŋɛ woah ɔi uleef

uloolan, hēnk di *Krittu awoon kak aloolan kē nja nwoon nmban ntum ni nul. ¹³ Nja bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, balempar bañaan na baweeek biki baka, nyeenk nja bti batitmu ti Uhaas wi Naşibaţi kawoona uleef uloolan ; nyeenk nja bti uhaas mēnt akēşan.

¹⁴ Hēnk keeri, uleef uunwo umban uloolan, utum nmban. ¹⁵ Woli kahot kaji lah : « Mēnwō kañen, mēntok keeri ti uleef » kankwoha wo ti uleef i? ¹⁶ Kē woli kabaţ kaji lah : « Mēnwō pkēs, mēntok keeri ti uleef » kankwoha wo ti uleef i? ¹⁷ Woli uleef bti uwo lah pkēs kēs, hum di di ukhilanun katiink? Kē woli uleef bti uwo lah kabaţ baţ, hum di ukhilun katiink pţēkēñ? ¹⁸ Na manjoonan, Naşibaţi aţu umban wi uleef wi anali ti dko di analu. ¹⁹ Woli nmban bti njawo lah uko uloolan, uleef uunkwo? ²⁰ Kē nmban njaşē tum, uleef kē uwo uloolan. ²¹ Pkēs paanhinan kaji na kañen : « Mēnkak anumi'u » kē bkow baankak ahil kaji na ihoţ : « Mēnkak anumi'an. » ²² Nmban ni uleef nanñeñēntaanun nanumanaa ; ²³ kē nmban ni nbeehnun, nanwoon njaanyuk pţiiniyaan, nul ni njaan nboman bnuura ; ²⁴ kē nanwoon njaanwo han, njaannuma pboman. Na manjoonan Naşibaţi aboman uleef adēman nmban nanwoon njaandēmana. ²⁵ Hēnk uleef uunfaaşıiri, uwo wo uloolan, umban undoli uji uţaaf nandukiin. ²⁶ Woli umban ulon ti uleef ude, uleef bti ujaan uhaj na wa ; kē woli umban ulon ti uleef udēmana, nundu bti kak njaşi njađēmana.

²⁷ Kē an, nawoon uleef wi *Krittu, naţok ti wa, andoli awo umban ulon. ²⁸ Kē Naşibaţi aşē duna tu ti kadun ki banfiyaarun Krittu banjañan, kē

batëbantën bawo baɕuparul, kë bawajantën bawo bajukan ašë ɕu na bankaaj mnhina mi pdo mla-gre, aɕu na bankaaj mi pjeban bamaakal, mi pɕënk bañaaj, mi pɕih na mi pɕup nɕup ɲi baɕi. ²⁹ Bañaaj bti bawo banjañan i? Bañaaj bti bawo baɕupar Naɕibaɕi i? Bañaaj bti bawo bajukan i? ³⁰ Bañaaj bti bayeenk mnhina mi pjeban bamaakal i? Bañaaj bti bahil pɕup nɕup ɲi baɕi i? Bañaaj bti bahilun pɕolanaar ɲa i? ³¹ Nañalan uɕen undëmnun, wi *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ujaaj uwul. Kë nɕë diimanan hënkun bgah banuurnaaniɲ.

13

Uɲal

¹ Woli dɕiini nɕup ɲi bañaaj bajën adoo ɕiini ɲi ɲwanjut ašë wo mënwo na uɲal, dwo wo ji untintan wi bakkobun këme untinu. ² Woli dyeenk uɕen wi pdo kaɕupar Naɕibaɕi, abot ayeenk wi pme iko im-meniin bti na kame bti, woli ddoo fiyaar Naɕibaɕi adoo hum bë mënwo na uɲal, mënwo nin uko ulon. ³ Woli dɕen iko yi nkaaj bti, woli ddoo wul uleef naan batër ašë wo mënwo na uɲal, mënka nin udooni.

⁴ Ñaaj awo le na uɲal na manjoonan, aji wo na kamiir, aji joob bkow, aanji kuj ñaaj, aanji homp, aanji deen igañan, ⁵ aanji do uko unwoon uunyuki, aanji šal uleeful ɕaɲ, aanji deebaɕ këme kahank ñaaj ɕi uhaaɕ. ⁶ Aanji lilandër uko unwoon uunwo utool, kašë lilandër manjoonan ; ⁷ aji miir ɕi iko bti, aanji ɕaɲan pfiyaar, aanji ɕaɲan phaɕ ɕi Naɕibaɕi, kataman ɕi iko bti.

⁸ Uŋal uunji uba. Uŋen wi pŋupar Naŋibaŋi uluŋ kaba, wi pŋup nŋup ŋi baŋi kē ukluŋ kaba, wi kame kē ukluŋ kaba. ⁹ Na manjoonan nŋendo bi me iko bti, nŋendo bi ŋup nŋup bti ŋi Naŋibaŋi, ¹⁰ kē wal wi iko ikkēŋuŋ kakuŋ kanuura bti ukluŋ kabi, uko unwoonj uunkēŋ bti uba.

¹¹ Wi mbiinj awo napoŋ, dji kaŋiini ji napoŋ kaŋal ji a, kawin iko ji a. Kē hēnkuŋ wi nwoonj naweek, dpēnan ŋi uŋal naan iko bti yi kpoŋ. ¹² Hēnkuŋ nji win ji ŋaan antenuŋ ŋi kawini kanfēluŋ kē wal mēntŋ nŋŋē luŋ kawin Naŋibaŋi bnuura katena ŋi kēŋ, hēnkuŋ nŋemme Naŋibaŋi bnuura, kē wal mēntŋ nŋŋē luŋ kame'a bnuura jibi ul ameenj nja bnuura.

¹³ Kē iko iwajanŋ iŋaan awo nin iinkba : pfiyaar, mnhaŋ na uŋal ; kē uŋal uŋaan apel yuŋ mēntan bti.

14

Pŋupar Naŋibaŋi na pŋiini nŋup ŋi baŋi

¹ Natamaan keeri nawo na uŋal. Nadoon kala kak iko yi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan uŋen, kē ŋuŋ yuŋ mēntan, wi pdo kaŋupar Naŋibaŋi wi wi nawoonj kado kala maakan.

² Na manjoonan ŋaan anjaan aŋup nŋup ŋi baŋi aanji ŋiini ŋiini na baŋaan bajēn, aji ŋiini na Naŋibaŋi ŋaŋ ; nin alonj aanji te iko yi ajakuŋ, aji ŋup iko inmeniinj yi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uwululuŋ. ³ Kē anŋaan aŋupar Naŋibaŋi aŋŋē baa ŋēp ŋēp aŋiini na baŋaan bajēn ; nŋup ŋi nul ŋaka mnhina mi pdo banfiyaaruŋ baya kadun, kaŋan baka kabot ka-jooŋtēn baka ŋhaaŋ. ⁴ Anjaan aŋup nŋup ŋi baŋi, uleeful wi wi ajaan ado uya kadun, kē anjaan

aɕupar Naşibaŋi aşë ji do pntuk pi banfiyaaruŋ bti paya kadun.

⁵ Dŋal maakan nado kaɕup nɕup ŋi baŋi, aşë hokan nado kaɕupar Naşibaŋi. Anjaan aɕupar Naşibaŋi apel ankaan mnhina mi pɕup nɕup ŋi baŋi. Woli anjaan aɕup nɕup ŋi baŋi aji tolanaar ŋa kadolna pntuk pi banfiyaaruŋ bti paya kadun, aji wo ji ankɕuparuŋ Naşibaŋi. ⁶ Kë hënkun, an bayit naan, dheparan : woli dbi lah du an aɕup nɕup ŋi baŋi ɕaŋ, awo mëndiimanan iko yi Naşibaŋi immeniin, awo mëndolan kë nawo na kame, awo mëntupar Naşibaŋi akuɕ awo mënjukanan, udooni uhoŋ wi wi nji kakaaruŋ an ba?

⁷ Natenan kak, woli ñaan alul këme akob kora, aşë naakrën ikobare hum di di bañaan bakmeen uko wi akkobun? ⁸ Woli nangoli alul pduuna bangoli bandukiin baya ugut aşë wo aanlul jibi bajaan balul, hum di di bakbomandëruŋ pa pya ugut ba? ⁹ Kë hënk di di uwoon kak pa an : woli naɕup nɕup ŋi baŋi, nɕup ŋanwoon ŋaanteeɕanaa, hum di di bañaan bakmeen uko wi nakjakun? Naŋiini ɕiini ɕi uyook.

¹⁰ Nɕup ŋanwoon ɕi umundu ŋatumi, kë undoli uşë ji uteeɕana ɕi bankɕupun wa. ¹¹ Woli ñaan aŋiini uɕup wi nwoon mëntee, dji kawo ñaan nayaanɕ ɕi kadunul, ul kakut kawo nayaanɕ ɕi kadun naan. ¹² Ukaan kë wi nanaluŋ na ŋhaaşan bti *Uhaaş wi Naşibaŋi uɕenan iko yi wa, nawo kabi kaɕu ɕu ŋhaaş ɕi pyeenk iko itum inkdoluŋ banfiyaaruŋ bti baya kadun.

¹³ Ukaan keeri kë anhilun pɕup nɕup ŋi baŋi awoon kado kañehan Naşibaŋi aɕena ahil pdo katolanaar ŋa. ¹⁴ Woli dñehan na nɕup ŋi baŋi, uhaaş

wi naan uji uwo ti pñehan, uşal kaşë wo uunji ulemp. ¹⁵ Kë we wi nwoon keeri kado? Dñehan Naşibaţi na uhaaş wi naan kabot kañehana na uşal wi naan, dyeehara na uhaaş wi naan kabot kayeehara na uşal naan. ¹⁶ Na manjoonan, wi ikdëmanuŋ Naşibaţi ti ŋţup ŋi baţi, hum di ñaan anwoon aante ŋţup mēnt ahiniin kateem kaji uwo haŋ bē aante uko wi iţupun? ¹⁷ Uko wi iktupun udole wo unuura, ankntiinkiiŋ aanji tēpna ti wa kaya kadun. ¹⁸ Dbeeb Naşibaţi ti uko wi njaan kaţup ŋţup ŋi baţi, ddoo ţup ŋa apel an, ¹⁹ kë nşë ji nwole ti ptoof pi pntuk pi banfiyaaruŋ kahokan kaţiini kdiim kañeen ki bateen kahilna kajukan baka kë di kdiim iñeen-week ŋyaaş iñeen-week (10 000) ki bawoon baankte.

²⁰ An bayiţ naan ti *Krittu, nawutan kawo bapoţ ti uko wi uşal, nawoon baka ti uko wi buţaan, naşë nawo bantohi ti uko wi najaan naşal. ²¹ Hēnk di upiitaniin ti *Ulibra wi Naşibaţi aji :

*« Dţēpna ti ŋţup ŋi bañaan bayaanţ,
kaţēpna ti mntum mi bayaanţ,
kaţiiniyaan na biki pntaali pi naan
te baandoo di di wal mēnt ptiinkēn.*

*Hēnk di *Yawe Nawat Kabuka ajakuŋ. »☆*

²² Hēnk keeri woli Naşibaţi aţēpna ti ŋţup ŋi bañaan bawoon baantee, uji uwo uko unjaan udi-iman banwoon baanfiyaara kë adeebaţēr baka, uko mēnt uunwo pa banfiyaaruŋ ; kë woli Naşibaţi aţēpna ti *baţuparul, aji ţup ţup na banfiyaaruŋ bahilna baya kadun, uko mēnt uunwo pa banwoon baanfiyaara. ²³ Natenan ten, woli

☆ 14:21 İţayi 28.11-12.

banfiyaarun *Krittu bti bayit ašë tiini bukal bti na n̄tup ni baṭi, woli banwoon bayaanṭ banwoon baando bi fiyaar Krittu baneej ṭi dko mēnt, naṣal aji baankji nayilaa i? ²⁴ Kē bañaan bti baṣale ṭupar Naṣibaṭi woli anwoon nayaanṭ anwoon aando bi fiyaar aneej ṭi dko mēnt, uko wi atiinkun bti uji udola ayikrēn kē awo nado buṭaan, n̄tup n̄un ṇajaan ṇadola aṣalan uleeful. ²⁵ Wal mēnt, iko inmeniin ṭi uṣalul iji ipēn kawinana, ašë jot kafēṭ kaara ṭi mboṣ kadēman Naṣibaṭi kašë kaji : « Na manjoonan, Naṣibaṭi awo ṭi ptoofan! »

Ṭi uko wi byit bi banfiyaarun

²⁶ An bayit naan ṭi *Krittu, kē we wi nawoon kado? Woli nayitiir pñehan Naṣibaṭi, kē alon aka kayeeh, kē alon aka uko wi pjukan, alon kē aka uṭup unwoonun du Naṣibaṭi, alon kē aka uṭup wi baṭi wi p̄tup, kē alon ahil p̄tolanaar wa, iko mēnt bti iwo kado bañaan baya kadun. ²⁷ Woli balon baṇal p̄tup n̄tup ni baṭi, nadoon batēb kēme bawajanṭ baṭup, andoli ji ṭup kayewan atēntul, alon ašë tolanaar wa. ²⁸ Woli natolanaar wa aanwoo, bayompan, baṭiini na Naṣibaṭi du ṇhaaṣ ni baka meet. ²⁹ Kē woli balon baṇal p̄tupar Naṣibaṭi, batēb kēme bawajanṭ ṭi baka baṭiiniin bandukiin bašë bado kaṣal ṭi uko wi baṭupun. ³⁰ Woli alon awo ṭi p̄tup kē Naṣibaṭi ašë wul alon kak ṭi banwoon da uṭup, nateek ayompan awuta adiiman wa. ³¹ Na manjoonan, an bti nahilan kaṭupar Naṣibaṭi, aloolan aji ṭup kayewan atēntul, bañaan bti bahilna bajuk babot baṭan baka. ³² Banjaan baṭupar Naṣibaṭi baji bahil pmēban ṇleef ni baka. ³³ Naṣibaṭi aanwo i

parëfa, ul ajaan atij mnjeeh ; ti byit bti bi banfiyaaruŋ uko waŋ uwoon kado kadolana.

³⁴ Woli nayitiir pdëman Naşibaŋi, baaŋ baji bawo kawut pŋaat, baandinan baka bado kahoopaŋer da. Jibi upiitaniin ti *Ulibra wi Bgah, bawo kado katiink tiink. ³⁵ Woli baŋal kame uko ulon, baheparan bayin baka du katoh. Uunuura ŋaaŋ ado kaŋaat woli pntuk pi banfiyaaruŋ payit pŋehan Naşibaŋi.

³⁶ An biki Korint, naşal aji uŋup wi Naşibaŋi upënna du an i? An nawohan baloolan bantiinkuŋ wa i? ³⁷ Woli ŋaan aşal aji awo Naŋupar Naşibaŋi keme ŋaan anwoon na *Uhaaş wi Naşibaŋi, awo kayikrën kē uko wi mpiitanaŋ uwo uko wi Ajugun aŋuun pdo kado. ³⁸ Kē ŋaan aşale pok pyikrën uko mēnt, Naşibaŋi apoka ul kak.

³⁹ An bayiŋ naan ti *Krittu, nadoon kala keeri pŋupar Naşibaŋi kaşē kawo naankneenan pŋup nŋup ŋi baŋi. ⁴⁰ Iko mēnt bti idolaniin na uşal ujij ibot iŋep ti bgah.

15

Pnaŋa ti pkeŋ pi Yetu

¹ An bayiŋ naan, dŋal kaleşanan *Uŋup Ulil Unuura wi nŋupanaŋ, wi nayeenuŋ akuŋ amēban ti wa aliint. ² Ti uŋup mēnt wi wi Naşibaŋi aŋepnuŋ abuuranan, an nanjaan namēban wa jibi nŋupanaŋ wa ; woli mēnt hēnk da, pfiyaar pi nan pawaan udooni.

³ Uko undēmnuŋ ti iko yi ŋi kaŋupanaŋ uwoon wi nyeenuŋ ŋi kak unwoon kē *Krittu akeŋ apēnanaan ipekadu yi nja, jibi upiitaniin ti *Ulibra

wi Naşibaŋi. ⁴ Amoyaa aŋe naŋa ŋi pkeŋ ŋi unuor uwajanŋen, hēnk kak di di upiitaniin ŋi Ulibra wi Naşibaŋi. ⁵ Apēn awinana ŋi kadun ki Kefat*, aluŋ apēn awinana ŋi kadun ki banjañanul iñeen na batēb. ⁶ Akak aluŋ apēn awinana ŋi byaaŋ bloolan ŋi kadun ki banfiyaarulun iñeen-week nyaaŋ kañeen : bantumnun ŋi baka bahum bajeb kē balon bakeŋi. ⁷ Wi iko yaŋ iŋepun, akak apēn awinana ŋi kadun ki Yakob† na ki banjañan bti.

⁸ Abaañŋaan apēn awinana ŋi kadun naan nji kak, kē nwo ji napoŋ ambukiin bē wal wi kabuka ki nul uundo bi ban. ⁹ Nji dwoon ampoŋetanun ŋi banjañan biki nul ; na manjoonan mēndo taan taan na pdu'ana nanjañan ŋiki dbi hajan ŋfa bañaan biki Naşibaŋi banfiyaarun *Krittu. ¹⁰ Kē Naşibaŋi aŋe wulēn bnuura bi nul ado kē nwo ñaan i nwoon ; bnuura bi awulun baanwaan udooni, dbaa ŋep ŋep alemp apel banjañan bandukiin. Mēnt nji a ŋi uleef naan dwoon anlempun, Naşibaŋi ajaan aŋepna ŋi nji kalemp ŋi bnuura bi awulun. ¹¹ Hēnk keeri, uwole nji kēme banjañan bandukiin baktupun, *Uŋup Ulil Unuura wi wi ŋktupun, uŋup mēnt wi wi nafiyaarun.

Pnaŋa pi bañaan ŋi pkeŋ

¹² Kē woli ŋŋupan aji *Krittu anaŋa ŋi pkeŋ, hum di di balon ŋi an bahilanun kaji bañaan baanknaŋa ŋi pkeŋ ba? ¹³ Woli bañaan baanknaŋa ŋi pkeŋ, Krittu aannaŋa keeri ŋi pa. ¹⁴ Kē woli Krittu aannaŋa ŋi pkeŋ, uko wi ŋŋupun ukeer awaan udooni,

* **15:5** Kefat: Kawo katim kalon ki Piyeer. † **15:7** Yakob : Yakob i awo abuk aŋin Yetu akuŋ awo naweek i pntuk pi banfiyaarun pi Yeruŋalem.

kë pfiyaar pi nan pawaan udooni. ¹⁵ Woli na manjoonan bankeŋun baanknaŋa ɥi pa, uwoon kë Naŋibaŋi aannaŋan Kriŋtu ɥi pa. Nkeer awo baŋilan ɥi uko wi Naŋibaŋi, wi nŋupun aji anaŋan Kriŋtu ɥi pkeŋ. ¹⁶ Aa, woli bankeŋun baannaŋa ɥi pa, Kriŋtu kak aannaŋa ɥi pa. ¹⁷ Kë woli Kriŋtu aannaŋaa, pfiyaar pi nan pawaan udooni, nahum nwo ɥi pekadu, ¹⁸ kë banfiyaarulun bankeŋun baankbuur. ¹⁹ Woli nhaŋ Kriŋtu abuuran nja ɥi mboŋ ɥaŋ, nwoon banŋaganaanun.

²⁰ Kë *Kriŋtu na manjoonan aŋë naŋa ɥi pkeŋ; ɥi bankeŋun, Kriŋtu awoon nateek annaŋiin ɥi pa. ²¹ Ñaan aloolan aŋijun pkeŋ ɥi mboŋ hënk kak di di ñaan aloolan akdolun baŋaan banaŋa ɥi pkeŋ. ²² *Adam akaan kë baŋaan bti bakkeŋ, hënk kak Kriŋtu akaan kë baŋaan bti banwoon na a baknaŋa ɥi pkeŋ. ²³ ɥi uko wi pnaŋa ɥi pkeŋ, Naŋibaŋi ado bi ŋup ŋup jibi uko mënŋ ukŋepun: Kriŋtu awoon nateek annaŋiin ɥi pkeŋ, woli alun abi, baŋaan biki nul babaa naŋa ɥi pa. ²⁴ Woli uko wan uŋëpi, uba umundu uŋë bi, wal mënŋ atok baŋih bti, baweek bti na mnhina bti, kaŋë kawul pŋih Naŋibaŋi anwoon Aŋin. ²⁵ Na manjoonan Kriŋtu alun kaŋih te wal wi Naŋibaŋi akŋun baŋooradul bti ɥi ihoŋul uŋëh. ²⁶ Naŋooradul nabaaŋŋaani i aktokun awoon pkeŋ. ²⁷ *Ulibra wi Naŋibaŋi uji aŋu iko bti ɥi ihoŋ yi Kriŋtu uŋëh ; kë wi ujakun aji aŋu iko bti ɥi ihoŋ yi Kriŋtu uŋëh, nme kë Naŋibaŋi ɥi uleeful aanwo ɥi ihoŋul uŋëh, ul aŋun iko bti ɥi ihoŋ yi Kriŋtu uŋëh. ²⁸ Wal wi Naŋibaŋi akun kaŋu iko bti ɥi ihoŋ yi Kriŋtu uŋëh, wi wi ul, Abuk Naŋibaŋi, akwoon ɥi kafet ki nul, ul Naŋibaŋi, ankun kaŋu iko bti ɥi ihoŋul uŋëh. Hënk Naŋibaŋi alun kawo

aloolan ɬaɲ anksihun, alun kaʃih ɬi iko bti.

²⁹ Naʃalan kak biki babattaarun ɬi katim ki bankeɬun: we wi bahaɬun pyeenk ba? Woli ujoonnan kē bankeɬun baanknaɬa ɬi pa, we ukaan kē babattaar ɬi katim ki baka ba? ³⁰ Kē nja, we ukaan kē unuur undoli nji ɲwo ɬi mntum mi pkeɬ ba? ³¹ An bayiɬ naan, na manjoonan dji kawo ɬi mntum mi pkeɬ unuur undoli, kē ulon uʃē wo mnlilan mi naan uwoon wi nawoon ɬi ploolan na Yetu *Krittu Ajugun. ³² Woli uʃal wi baɲaan bajen ɬaɲ ukaan kē ngutan na ɲko ɲi uɬeeh du Efet, we wi nkaan da? Woli bankeɬun baanknaɬa ɬi pa, nabiin ɲde ɲbot ɲdaan ; ɲkeɬ faan. ³³ Naɬaafaraan : banoh bawuɬaan baji batok ɲaan mnwo. ³⁴ Naɬelʃan ɲʃal ɲi nan, naɬaɲan pɲuban. Na manjoonan, balon ɬi an baamme Naʃibaɬi ; uwo mnkow pa an.

Uleef wi banknaɬiin ɬi pkeɬ

³⁵ Kē alon aʃē hilan kahepar kaji : « Hum di di bankeɬun baknaɬiin ɬi pa? Babi na uleef unaam hum ba? » ³⁶ Iwi iwo nawaan uʃal! Iimme kē woli itepii, udeey ulon uunji uhil kabuk bē uunkeɬ keɬ duna i? ³⁷ Kē uko wi itepiin uunwo uko umbukiiɲ: uwo pbuk ɬaɲ, pi maaj kēme ɲdeey ɲlon. ³⁸ Wal mēnt, Naʃibaɬi kaʃē do wa ubuk bko bi aɲalun, pbuk pandoli paji pabuk bko bi pawoon i kabuk.

³⁹ ɲleef bti ɲaannaami, ulon uji uwo wi ɲaan najen, ulon kawo wi ɲntaam, ulon kawo wi ɲkat, ulon kawo wi ɲɬēb. ⁴⁰ Uka kak iko inwoon du baɬi, na inwoon ɬi mboʃ ; kē kanuura ki iko yi baɬi kapaɬ na ki iko yi mboʃ. ⁴¹ Kanuura ki bnuur kapaɬ na ki pli, kē ki ɲjah kapaɬi ; ujah udoo ji upaɬ kanuura na ujah utēnt wa.

42 Kë hënk di di uwoon ɥi uko wi pnaɥa ɥi pkeɥ. Uko wi bamoyun ɥi mboɥ ji utepi, uwo uleef unkpuɥun. Uɣale naɥa ɥi pkeɥ, uunkak ahil kapuɥ.

43 Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwaanun udooni, kë woli unaɥa ɥi pkeɥ, uji utum na mndëm. Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwoon uunka mnhina, kë woli unaɥa ɥi pkeɥ, uji utum na mnhina

44 Uleef wi bajaan bamoy uwo uleef wi ñaan najën, bë uɣale naɥa ɥi pkeɥ, *Uhaaɣ wi Naɣibaɥi uji uwul wa mnhina. Uka keeri uleef unwoon wi ñaan najën akuɥ aka uleef unjaan uyeenk Uhaaɣ wi Naɣibaɥi.

45 Upiitana ɥi *Ulibra wi Naɣibaɥi aji : « Ñiint nateek, *Adam, awo ñaan najën i Naɣibaɥi awulun uhəfənt. » Kë Adam natëbantën anwoon Krittu, atum na Uhaaɣ wi Naɣibaɥi unjaan uwul ubida. 46 Mënt ñaan anyeenkun Uhaaɣ wi Naɣibaɥi ajaan abi uteek, ñaan najën a ; anyeenkun Uhaaɣ wi Naɣibaɥi abaa bi.

47 Naɣibaɥi aboman ñaan nateek na ufuus, awoona ɥi mboɥ ; kë natëbantën aɣë woona baɥi. 48 Bañaan biki mboɥ bawo wo ji i Naɣibaɥi abomanaanun ufuus ; kë banwoon baɥi kë bawo ji anwoonun baɥi.

49 Njunna awo ji ñaan mënt anwoonun ɥi mboɥ, aɣë lun kanaam anwoonun baɥi.

50 An bayiɥ naan ɥi *Krittu, uko wi nji nɣalun kaɥupan uwoon kë ñaan najën aanhinan kaneej du *Pɣih pi Naɣibaɥi, kë uko unkpuɥun uunhinan kaneej du dko di iko iwoon iinji ipuɥ.

51 Hënkun dɣal kaɥupan uko ulon ummeniin; mënt nja bti nklun kakeɥ, kë nja bti nɣë lun kaɥëlɣa.

52 Uko mënt utaran taran, kawo ji ñaan akompëɣun uyaaɣ uloolan, ɥi wal wi plul pbaañɣaani paklulun. Palun kalul, bañaan bankeɥun baɣë banaɥa bawo

baankak aket, wal mēnt nja bti ntēlša. ⁵³ Na man-
 joonan, uko unkpuṭuṇ uwo kakak uko unwoon
 uunkpuṭ, kē uko unkkeṭuṇ uwo kayeenk ubida un-
 woon uunkba. ⁵⁴ Wal wi uko unkpuṭuṇ ukkakun
 uko unwoon uunji upuṭ, kē uko unkkeṭuṇ uy-
 eenk ubida wi mnto, wal mēnt wi wi uṭup umbiin
 apiitana ti *Ulibra wi Naṣibaṭi ukdolaniin: « Pkeṭ
 pawatanaa, pakobaa. ⁵⁵ Iwi pkeṭ, pwat pi nu
 pundu? Iwi pkeṭ, uko ufini wi nu uwo ṭuṇ? »[☆]
⁵⁶ Uko wi pkeṭ pajaan pafina uwo pekadu, kē
 uko unjaan uwul pekadu mnhina uwo *Bgah bi
 Moyit. ⁵⁷ Nabiin keeri nbeeb Naṣibaṭi anjaan aṭēpna
 ti Ajugun Yetu *Krittu kado nja nwat. ⁵⁸ An bayit
 naan ti *Krittu biki mmaganuṇ, namēbaan keeri
 naliint. Nadoon kataman unuur undoli ti plempar
 Ajugun. Name kē plempara paanwaan udooni.

16

Bajunt btēnkni banfiyaaruṇ biki Yerutalem

¹ Hēnkun dṇal kaṭupan uko ulon ti uko wi bajunt
 btēnkni baṇaan biki Naṣibaṭi banwoon Yerutalem.
 Ddobi ṭup banfiyaaruṇ biki Galatiya uko wi ba-
 woon i pdo. Dṇal an kak nado haṇ. ² Ti unuur
 uteek wi kanēm, andoli ti an ajejan ktaka klon
 jibi ahinanuṇ aka, ahank du katohul, kawutna
 kayoonk mbi nabaa naneej bajunt. ³ Wal wi
 nji kabiin, dwul biki nadatuṇ ikaarta yi mpiituṇ
 baṇaan biki Yerutalem bameena uko untijuṇ baka,
 dyil baka baṇoot baka uko wi najuntuṇ kaṭēnkna
 baka. ⁴ Woli uyoṭanaan nya da nji ti uleef naan,
 bado bayaaṣ na nji.

[☆] 15:55 Itayi 25.8.

Pya bayaaş pi Pawulu

⁵ Dɲal pɲɛpna utaak wi Matedoniya kabaa kabi pwinan. ⁶ Ulome ndo du an ɲnuur ɲlon kɛme nɲo da wal wi ujonɲ bti, hɛnk naşɛ nawulɛn uko wi nnumiɲ pa bayaaş. ⁷ Mɛnnal ɲi byaaş bi kapant pant, dɲal pdo ɲnuur ɲlon na an woli ulil Ajugun. ⁸ Kɛ nşɛ lun kaɲo du ubeeka wi Efet te ufettu wi *Pentakot, ⁹ ɲiki dwin kɛ dhil kado da ulemp unuura wi ndoon abi jun pdo, kɛ başoorad nja başɛ tum da kakşa.

¹⁰ Woli Timote abii, nadoonan kadola awo bnuura ɲi ptoofan. Awo na ɲi kɛ ɲji ɲlempar Ajugun, ¹¹ nin alon awutan keeri kabeeha. Naɲɛnkana aka uko wi anumiɲ pa bayaaş abiina te du ɲi. Nɲwo ɲi pyoonka, ɲi na banfiyaaruɲ banwoon na ɲi.

¹² Kɛ *Apolot ayiɲ nja ɲi *Krittu, ddabɛra abi pwinan ul na bayiɲ nja bandukiɲ, kɛ aşɛ wo aando bi ɲal pbi hɛnkuɲ ; alun kabi woli ahinani.

Iko ibaañsaani yi pdo

¹³ Nawoon bten, namɛban naliint ɲi pfiyaar pi nan, nawoon bañaan batɛɲ, nanaɲan naliint. ¹⁴ Uko wi nakdolun bti, nadolan wa na unal.

¹⁵ An bayiɲ naan, dkak aɲupan uko ulon. Name kɛ Tefanat na biki katoh ki nul bawoon bateek bankakuɲ afiyaar *Krittu du utaak wi nan wi *Akayi, name kɛ baji balempar banfiyaaruɲ bandukiɲ. ¹⁶ Nadoon katiink keeri bañaan ji bakan mɛnɲan, na bañaan bti bankdoonaanun na baka.

¹⁷ Dlilan ɲi uko wi Tefanat na Fortunatut na Akayut babiɲ pwinɛn ; baɲɛnkɛn wi nawoon

naanwo da, ¹⁸ batēṅṅēnaan jibi batēṅṅēnanaṅ. Na-jukan pyikrēn bnuura bi bañaan banwoon ji baka bajaan bado.

¹⁹ Banfiyaaruṅ *Krittu bti biki utaak wi Atiya bawulan mboṣ. *Akila na Pritiliya na banfiyaaruṅ banjaan bayit du katoḥ ki baka bawulan mboṣ ṭi katim ki Ajugun. ²⁰ Banfiyaaruṅ bti banwoon ṭi na nji bawulan mboṣ. An kak nawulandēn mboṣ naboofar na uṣal uyimanaan.

²¹ Nji Pawulu ṭi uleef naan dpiitun ṭi awulan mboṣ.

²² Woli ñaan aanṅal Ajugun, afēpana.

Maranata* – Ajugun biini!

²³ Dñehan Yetu Ajugun awulan bnuura.

²⁴ Dṅalan, an bti wi ṅwoon ṭi ploom na Yetu *Krittu.

* **16:22** Maranata : Ṭi uhebērē dawoon Ajugun, biini! kēme Ajugun abi.

Ulibra wi Naşibaṭi
New Testament and Shorter Old Testament in
Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c